

Kestävä koulu ja kasvatus

POMM1002

tammikuussa 2024

mikko.hiljanen@jyu.fi

johanna.kainulainen@jyu.fi

Luennon tavoitteena

- oppia tunnistamaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden linjauksia sekä oppiaineiden pedagogiikkaan liittyviä erilaisia valintoja, jotka voivat olla esimerkiksi ideologisia ja poliittisia
- pohtia miten koulu ja kasvatus vastaavat maailman haasteisiin
- pohtia mitä kestävydestä on ymmärrettävä koulun arvona ja miten se konkretisoituu opetukseen
- lähteä hahmottamaan oppiaineiden (ominaispiirteitä ja) yhtäläisyyksiä geneeristen taitojen kehittämisessä ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Ydinosaamisalueena edelleen [Yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen](#) ja lähdemme myös kohti [Pedagogista osaamista](#)

Mikä on koulun syy?

Miten perustelemme koulun syyn ja oman työmme opettajina ja kasvattajina, kasvatustieteen asiantuntijoina?

Miten asennoidun kasvatustieteen asiantuntijana tähän tehtävään?

Koulutus toivon ylläpitämistä ja toivon liekin jakamista
sukupolvelta toiselle

- o Ilman toivoa tulevaisuudesta koulutus
menettää merkityksensä(?)

”Luovuttamattomia asioita on kaksi. Elämän
edellytysten periksiantamaton vaaliminen ja ihmisarvo
pelkästään ihmiseksi syntymisen perusteella. Kun
näistä pidetään kiinni, ollaan edistyksen ja sivistyksen
jäljillä.” – A. Salonen

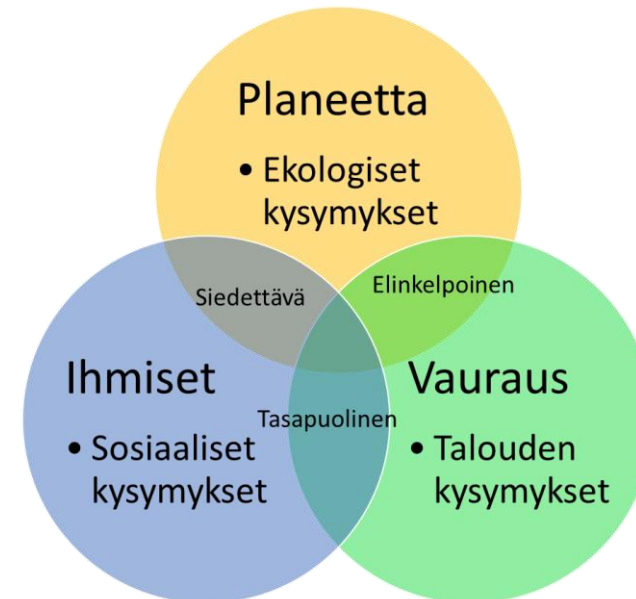
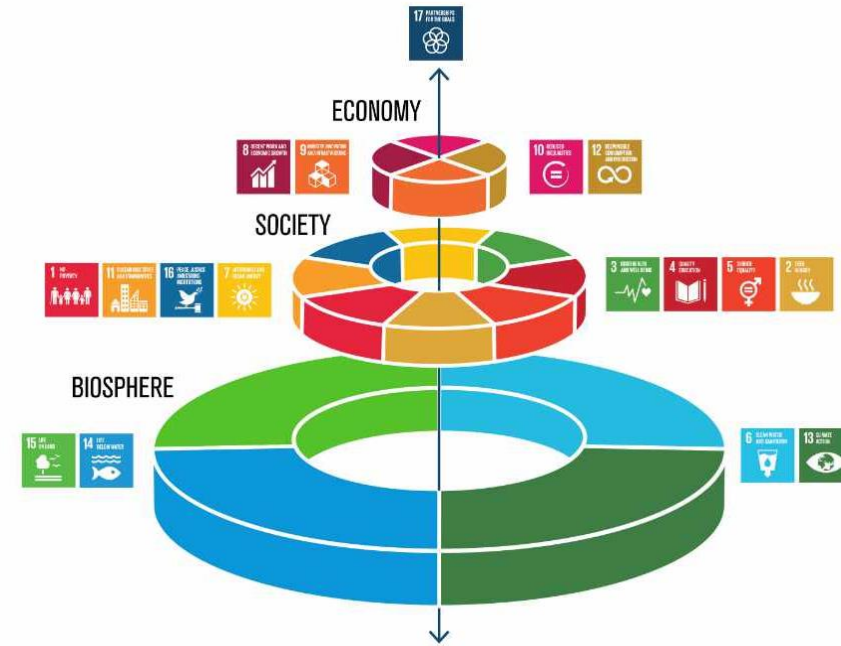
Miksi ja ketä varten koulu
on olemassa ja mitä siellä
tulisi opettaa?

Perusopetuksen arvoperust, (POPS 2014)

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti. [...]

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan **ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen**. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

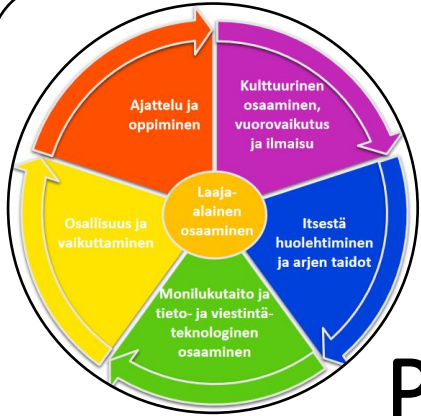

Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet

- useita liittymäkohtia toisiinsa
- tavoitteena on tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista
- erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Opetussuunnitelmat ja niiden tulkitseminen

POPS

normi

kirjoitettu, virallinen, ideaali?
antaa perusfilosofiaa (kenen?)
kunkin oppiaineen
opettamiselle?
millaisia vaatimuksia?
millaisia ihanteita?

Opettajan OPS

Koulun/opetuksen järjestäjän
laatima OPS

institutionaalisen ja oppilaiden maailman
yhdistäminen?
tarkoitettu OPS (koulun/opettajan
tulkintaa)
toteutettu OPS (koulun/opettajan
toimintaa, piilo-opetussuunnitelma)
millaisia vaatimuksia?
millaisia ihanteita?

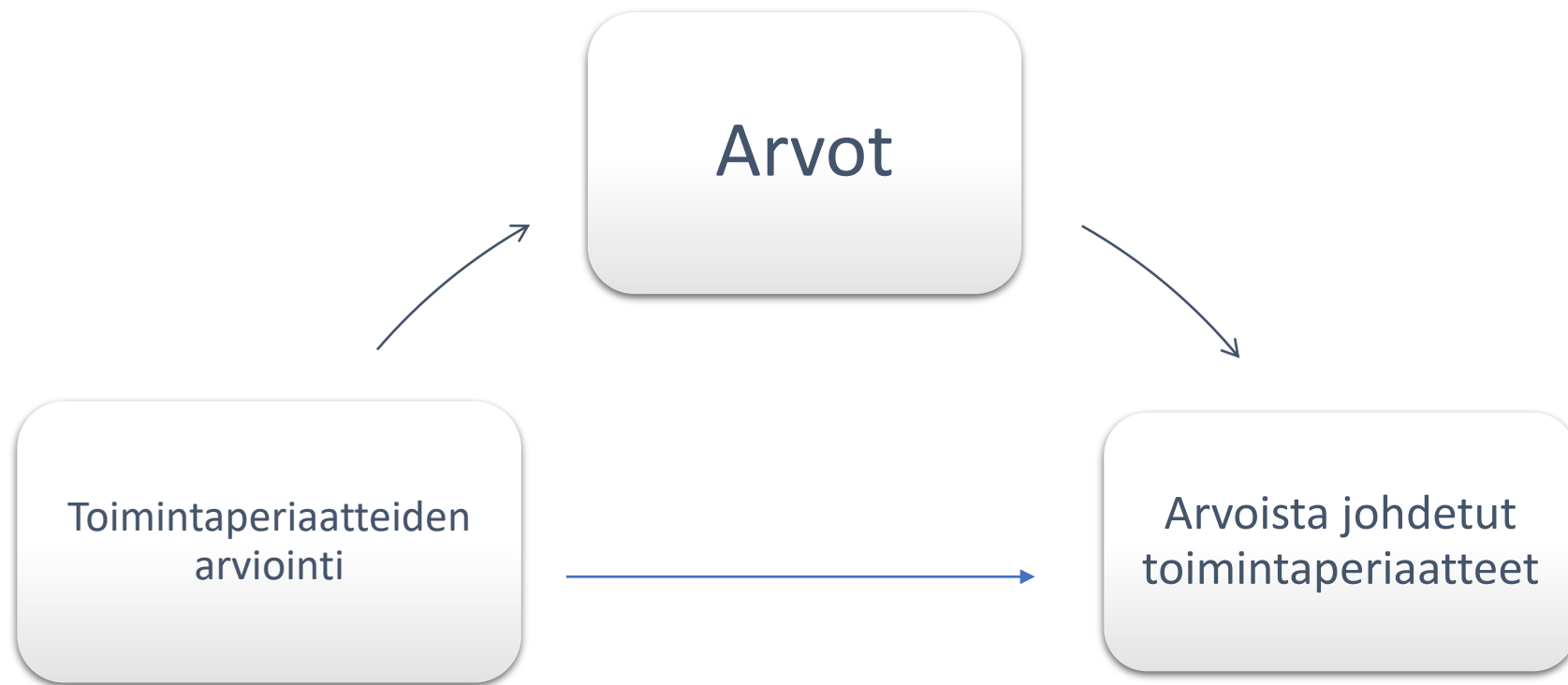

OPS oppilaan kokemana

koettu OPS (oppilaan tulkintaa)
toteutunut OPS (oppilaan
toimintaa)
millaisia vaatimuksia?
millaisia ihanteita?

Tulkinnan haasteet ja mahdollisuudet

Kuinka kestävyyttä ja muuta arvopohjaa
viedään osaksi koulun toimintaa

A hand is shown from the bottom, holding a glowing green apple. The apple is the central focus, with a bright green outline and a soft glow. The text is written in white, handwritten-style font over the apple. A white horizontal line is drawn below the word 'opetukseen'.

Mitä kestäväydestä on
ymmärrettävä koulun arvona ja
miten se konkretisoituu
opetukseen

GreenComp – Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys

ALUE	TAITO	KUVAUS	ALUE	TAITO	KUVAUS
1. Kestävyyssarvojen ilmentäminen	1.1 Kestävyyden arvostaminen	Taito pohtia henkilökohtaisia arvoja; taito tunnistaa ja selittää, miten arvot vaihtelevat eri ihmisten ja eri aikakausien välillä, ja arvioida kriittisesti, millaisessa suhteessa arvot ovat kestävyysarvoihin	3. Kestävien tulevaisuuksien visiointi	3.1 Tulevaisuuslukutaito	Taito hahmottaa vaihtoehtoisia kestäviä tulevaisuuksia kuvittelemalla ja kehittämällä vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita ja määrittämällä vaiheet, joita tarvitaan parhaimman kestäväen tulevaisuuden saavuttamiseksi
	1.2 Oikeudenmukaisuuden tukeminen	Taito vahvistaa tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta nykyisten ja tulevien sukupolvien hyväksi ja oppia aiemmilta sukupolvilta kestävyysedistämiseksi		3.2 Sopeutumiskyky	Taito hallita siirtymiä ja haasteita monimutkaisissa kestävyystilanteissa ja tehdä tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä epävarmoissa, monitulkintaisissa ja riskejä sisältävissä konteksteissa
	1.3 Luonnon tärkeiden tunnistaminen	Ymmärrys siitä, että ihmiset ovat osa luontoa; taito kunnioittaa muiden lajien ja luonnon tarpeita ja oikeuksia lähtökohtana terveiden ja selviytymiskykyisten ekosysteemien ennallistamiselle ja elvyttämiseksi		3.3 Tutkiva ajattelu	Taito nähdä asioiden väliset suhteet tutkimalla ja yhdistämällä eri tieteenaloja, hyödyntämällä luovuutta ja kokeilemalla uusia ideoita tai menetelmiä
2. Kestävyyden monitahoisuuden hallinta	2.1 Järjestelmälähtöinen ajattelu	Taito lähestyä kestävyysongelmaa useasta näkökulmasta; taito tarkastella aikaa, tilaa ja tilannetta ja ymmärtää niiden keskinäiset vaikutussuhteet järjestelmien sisällä ja niiden välillä	4. Kestävyysoiminta	4.1 Poliittinen toimijuus	Taito navigoida poliittisissa järjestelmissä, tunnistaa poliittinen vastuu ja vastuuvollisuus kestävyyttä heikentävässä toiminnassa ja vaatia tehokkaita kestävyystoimenpiteitä
	2.2 Kriittinen ajattelu	Taito arvioida tietoa ja argumentteja, tunnistaa oletuksia, kyseenalaistaa nykytilannetta ja pohtia, miten henkilökohtaiset, sosiaaliset ja kulttuuriset taustat vaikuttavat ajatteluun ja johtopäätöksiin		4.2 Yhteistyö	Taito toimia yhteistyössä muiden kanssa muutoksen aikaansaamiseksi
	2.3 Ongelman rajaaminen	Taito muotoilla nykyiset tai mahdolliset haasteet kestävyysongelmiksi ottamalla huomioon ongelman haastavuuden, siihen liittyvät ihmiset, ajan ja maantieteellisen kattavuuden, jotta voidaan määrittää soveltuvat lähestymistavat, joilla tulevia ongelmia voidaan ennakoita ja ehkäistä ja jo olemassa olevia ongelmia voidaan hillitä ja niihin voidaan sopeutua		4.3 Yksilön aloitteellisuus	Taito tunnistaa omat mahdollisuudet edistää kestävyyttä ja taito toimia aktiivisesti yhteisön ja maapallon tulevaisuuden parantamiseksi